

מתוך "דרכים ודרך: פרקי מסע"
מאת: ראובן וואלנרוד
תשי"א – 1950

עמודים 72-75

ג

עודנו באנייה שמענו על המכס הקשה בישראל. כל אחד חייך בהנאה, היינו, סוף סוף לא יפול הכסף בידי זרים. אולם לכשהתחילו לארוז את החפצים אמר איש לאשתו שלא תשים כל פוזמקי הניילון במקום אחד אלא שתפזרם במזוודות, וטוב שיהיו צרכי האוכל מונחים למטה, וכדאי לקט קצת את החליפה שלא תיראה כחדשה.

אולם לא קל היה לרמות את פקידי המכס בחיפה באותם חדשים ראשונים של כלולות המדינה. הפקיד זכר עדיין כיצד הוא עצמו היה מסדר את חפציו בבואו ארצה ושהוא עצמו קימט את חליפותיו ופיזר את פוזמקיו.

באולם המכס הגדול עמדו אנשים על יד חבילותיהם קצרי-רוח וקצרי-נשימה. החום מחניק והזיעה מטפטפת טיפות טיפות. הנוסעים מתמרמרים. האחד טוען כי הוא בא ראשונה ומשנהו אומר לא כי הוא בא תחילה, וגם במשפחה גופה עובר בלחש ריב משפחתי. האשה אינה רוצה לוותר על תורה שלפי דעתה הוא שלה, והאיש, נמאסה עליו הדחיפה והדחיקה:

— אתה תמיד מוותר לאחרים...

— ומה אעשה? אעמוד להתקוטט בחום הזה?

— חדל מחכמותיך... לכל תוותר, רק לא לאשתך...

וליד השולחן עומד לו פקיד-המכס שקט ושליו כאילו כל הרעש אינו נוגע אליו ומוציא מכל חבילה וחבילה את החפצים לאט לאט, במסירות ובעיון. לא יפחידוהו צעקות הקהל, הוא יעשה את מלאכתו באמונה.

קטן קומה הוא ופניו צרים ועקשנים. אינו נושא את עיניו מורכבות-המשקפים לבן-האדם העומד מולו אלא לעיתים רחוקות. הנאמנות ולאטו הוא עושה את מלאכתו כמכהן בקודש; מוציא שמלה מתוך המזוודה, פורש אותה ומביט עליה לאור הקלוש שבאולם אם חדשה היא. וכיוון שאינו בקיא עדיין בסכום המכס הריהו הולך לו לאט אל קצה השולחן הסמוך, מעיין בספר התקנות ושב ופוסק לו לאטו כמדבר אל עצמו:

— שלושים וחמש אחוז.

ושוב לאטו הוא מוצא במזוודה תחתוני-גבר חשודים בחדישות ומרים אותם בתנועה אטית לצחוקו המתפרץ של הקהל, מביט ומעריך ושוב לוקח את הספר ושוב כותב מבלי למהר. הקהל צוחק, רועש ומתמרמר, והוא בשלו: לא יעשה את מלאכתו רמייה.

התלונה בבית-מכס זה גלוייה וקולנית ואין בה מאותה חניפה והעמדת-פנים שבחופים אחרים:

— מה אתה חושב לך, שאשלם לך בעד הסמרטוט הזה?

— מדוע אינך ממחר קצת... מה אתה סבור, נעמוד כאן עד מחר?

— החום מחניק והוא משחק לו בתחתונים ובשמלות.

— בבית הוא מכבס את תחתוני אשתו ופה הוא מתנקס בנו...

והפקיד העקשן מרים את עיניו לשעה קלה וממשיך בעבודתו.

קשה הצפיה בתור על שכני ממדינת טקסס שבא לבקר את קרוביו שניצלו מן הנאצים ואגב לראות אם אפשר לעשות מסחר בארץ ישראל... נמאס עליו כבר להיות בין גויים... הנערות גדלו והן נפגשות רק עם נכרים... הוא כבן חמשים וחמש ומראהו כבן ארבעים, מגולח למשעי, עינים אפורות, טובות, תנועות זריזות. נמאסה עליו העמידה...
— אה, שמע נא, בחור... הנה רק זה עברתי כל מיני מדינות ושם אפילו לא פתחו את המזוודות.

כיוון ששמע הפקיד על מדינות אחרות הרים את ראשו הקטן והדק:
— למדינת ישראל יש צורך בכסף... איננו עשירים כאמריקאים...

יש חשש סכנה בכל הארצות לדון עם פקיד המכס התקיף ממך. אולם כאן, בישראל, לא יחריש... עליו לעוץ עצה. סוף סוף זוהי ארץ צעירה ויש ללמד גם את הפקידים. והוא נושא נאום:
— רבה חכמתך! כסף? וכי כך מכניסים כסף? כך מוציאים כסף. כך מוציאים כסף ולא מכניסים... אצלנו באמריקה הלקוחות תמיד צודקים... כך תזיקו למדינה ולא תכניסו כסף...
— באר נא לי כיצד אני מזיק למדינה בלקיחת כסף?

זוהי בת-הצחוק הראשונה של הפקיד — מעין בת-צחוק ממוצה. הוא מצטחק אך אינו מרים את ראשו כלפי המדבר.
— פשוט מאוד — מתמרמר איש טקסס — הוא נדבר אידיש ומערבב מלים אנגליות:

— פשוט מאוד... ארץ ישראל זקוקה לתיירים. התיירים יביאו כסף. אלף תיירים יכניסו לכל הפחות מיליון דולרים. אבל כמה יביאו אלף תיירים אם תפחידם ולא יבואו עוד? טוב, תקבל מהם אלפיים דולרים בעד מכס... נו... ואחר כך? לא יבואו אחר כך. יסעו לשויצריה ולאיטליה.

אפשר שהמסובים היו מסכימים לדברי האיש מטקסס, אולם הדיבור האנגלי אינו מוצא חן בעיניהם, ואחד השליחים על ידי רוטן:
— אנחנו יכולים לחיות בלי הבורגנים באמריקה... חיינו בלעדיהם ונחיה בלעדיהם... הם רוצים לחיות באמריקה על כל טוב, ולכשישתכן השלום הם יסעו הנה במקום לנסוע למיאמי אשר בפלורידה...